

Korte mededelingen

In stadstuin overnachtende spreeuenzwerm (*Sturnus vulgaris*) doet tientallen, deels dikke boomtakken afknappen.

De laatste weken verzamelde zich elke avond een groot aantal spreeuwen op het weiland voor mijn huis in de N.O. hoek van Delft, ten W. van de Rijksstraatweg. Voornamelijk kwamen de troepen uit N.W. tot Z. richting, veel minder uit N. of O. richting. Een groot gedeelte van het weiland was werkelijk zwart van de vogels, zodat ik het aantal zeker op 20.000 à 30.000 moet schatten. Daar ik in voorgaande jaren 's ochtends nog al eens troepjes uit N. richting zag komen, vermoedde ik dat ze overnachtten in de riet-

Foto T. v. d. Reijken, copyright

Boomtakken, afgebroken door het gewicht van een grote zwerm spreeuwen (*Sturnus vulgaris*), medio Maart in een stadstuin te Delft.

velden van de Nootdorpse plasjes ten O. van het vliegveld Ypenburg, doch dit jaar krijg ik de indruk, dat er meerdere slaapplaatsen zijn, misschien het bos van Overvoorde bij Rijswijk en ook het vlak bijgelegen bosje van het gesticht St. Joris. Een klein gedeelte overnachtte de laatste dagen in de grote tuin van de heer H. F. WALLER tussen mijn huis en de stad, zo ook in de nacht van 16/17 Maart. Op 17 Maart kreeg ik een telefoontje van de heer WALLER met het verzoek eens te komen kijken: Een ravage is een te sterk woord, doch er lagen tientallen gebroken takken, gedeel-

telijk met een middellijn van 10—15 cm, alle met verse breuken, geen rot hout. De grond was overdekt met uitwerpselen, terwijl er meerdere dode spreuwen op de grond lagen. Wind is er die nacht bijna niet geweest, zodat het gewicht der vogels de enige oorzaak kan geweest zijn. Een paar medegenomen dode vogels wogen gemiddeld 75 gram, zodat er tenminste 1000 vogels (75 kg) op één tak moeten gezeten hebben. Ik vermoed, dat een aantal vogels die nacht op een andere plaats zijn verjaagd en toen in deze tuin een toevlucht hebben gezocht.

Een tweede merkwaardigheid was de vondst van een groot aantal elastiekjes. Ik vermoed, dat deze als „wormen” zijn verorberd.

Delft, 18 Maart 1954.

W. Ph. J. HELLEBREKERS.

Eerste aanvulling op „*Cuculus canorus*: De verspreiding in Nederland” (zie *Limosa* 26, p. 1—20).

A. De baardmees (*Panurus biarmicus*), nieuwe waardvogel voor Nederland.

De heer ERIKS maakte mij attent op een bericht in „*Vanellus*” over de baardmees als waardvogel van de koekoek.

Ik heb mij daarna in verbinding gesteld met de schrijver, de heer J. D. BRADA te Warga. Deze schreef mij als volgt:

„Ik zelf vond het Baardmannetjesnest de 11e Juni 1938 in dat deel „van het Princenhof, hetwelk bekend staat als „Teake's äld fean”.

„Het krioelde in die tijd van rupsen en het aantal Koekoeken was „dat jaar veel groter dan anders. Het nest bevatte 4 Baardmees-

„eitjes en nog een ander ei, geheel daarvan verschillend. Het kon „niet anders, of dit moest een Koekoeksei zijn, al was het weer heel

„anders, dan ik ze gewoonlijk in de nesten van de Kleine karekiet „vond. Omdat mijn voorkeur uitging naar Baardmannetjes, nam ik

„het Koekoeksei mee en schonk het aan het Fries Natuurhistorisch „Museum te Leeuwarden. Het heeft een blauwachtige tint, voor-

„zover ik het me herinneren kan, want ik heb het in geen jaren meer „gezien.”

DE VRIES heeft het op mijn verzoek onderzocht en deelde mij mede, dat het een kwikstaart-type (*alba*) is. Maten: 21 x 15.5, gewicht 196 mg. Ook de baardmees kan dus als waardvogel in Nederland worden opgenomen.

B. Nieuwe gegevens over koekoekseieren.

Zeist, 1 blauw ei bij *Phoenicurus phoenicurus*, 2 Juli 1927 (TJITTES).

Wageningen, 1 blauw ei bij *Phylloscopus sibilatrix*, 20 Mei 1921.

„ 2 blauwe eieren bij *Phoenicurus phoenicurus*, 10 Juni 1922 (eerste ei op 8 Juni).

„ 1 blauw ei bij *Ph. phoenicurus*, 22 Juni 1922.

Wageningen, 1 blauw ei bij *Ph. phoenicurus*, 20 Juni 1924 (KLUYVER).

M.i. interessant, omdat bijna alle tot heden bekende vondsten van blauwe eieren uit het duingebied stamden.

W. Ph. J. HELLEBREKERS.

Een wezel (*Mustela nivalis*) als prooi van de steenuil (*Athene noctua*).

De heren H. W. BOUWAMEN en J. VINK, die sinds vele jaren vogels ringen, vonden te Stein (L.) in het nest van een steenuil onder de prooidieren een volwassen wezel! Ik vermeld dit geval omdat het tot de zeldzaamheden behoort. Immers O. ÜTTENDÖRFER geeft in zijn groot, uitvoerig werk „Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen und ihre Bedeutung in der heimischen Natur” (1939) voor de steenuil onder 3988 zoogdieren slechts éénmaal de wezel als prooidier op. In zijn „Neue Ergebnisse über die Ernährung der Greifvögel und „Eulen” (1952) voegt hij aan de prooidierenlijst van de steenuil nog 413 zoogdieren toe, doch daaronder geen enkele wezel.

Valkenburg-Houthem, 24 Juni 1954.

P. HENS.

Waarneming van het kleine waterhoen (*Porzana parva*) in Limburg.

Op 13 April 1951 deelde de heer L. C. J. VAN DER VLOET mij mede, dat hij op die dag in zijn woonplaats Schinveld, Zuid-Limburg, bij een complex karpervijvers een klein waterhoentje had gezien, waarvan hij de soort niet kon thuisbrengen. Een porceleinhoentje, dat hij kent, was het volgens hem zeker niet. Daarvoor was het te klein en bovendien anders getekend en gekleurd. Hij zag het vogeltje maar enige ogenblikken op een afstand van uitgemeten 12 meter, toen het uit de struiken langs een karpervijver kalm wisselde over een visserspad en in het lichte hakhout aan de andere zijde verdween. Het diertje liep nog al rechtop en wipte met het opgerichte korte staartje. Hij beschreef het als volgt:

Iets groter dan een kuifleeuwerik. Kop en bovendelen bruin met lichte en donkere lengtestrepen. Onderdelen geheel licht grijs; alleen aan het achterste gedeelte van de flanken iets gestreept. Poten lichtgroen. De korte snavel geelachtig als van een jonge mannetjes merel, dus niet oranje maar bleek geel; aan de basis rood.

Een porceleinhoentje was het niet, want hij zag nergens spikkels of dropvormige vlekjes.

Al deze kenmerken duiden op *parva*, doch met de opgegeven snavelkleur zat ik aanvankelijk verlegen. Deze toch wordt in The Handb. of British Birds (vol. V, p. 190) beschreven als „Bill (ad.) pale grass green, tip greyish, base of uppermandible at gape red”. NIETHAMMER (Vogelkunde, Bd. III, p. 462) zegt omtrent de snavelkleur: „grünlich, an der Wurzel rot”. In VAN OORT („De Vogels van Nederland”, Bd. II, p. 138) wordt de snavel beschreven als: „groenachtig, basis rood”, terwijl HARTERT („Die Vögel d. Pa-

läarkt. Fauna", Bd. III, p. 1832) hieromtrent schrijft: „Oberschna- „bel olivengrün, unterer grasgrün, Spitze olivengrün, Schnabelbasis rot”.

Alhoewel ik de heer VAN DER VLOET reeds sinds vele jaren als een scherp waarnemer van vogels ken, heb ik, omdat het hier een zeldzame vogelsoort betrof en de waargenomen kleur van de snavel afweek van de beschrijvingen in de literatuur, gewacht met dit geval te publiceren tot dat de gelegenheid zich zou voordoen de waarnemer ter contrôle goede afbeeldingen van de verschillende *Porzana*-soorten te tonen. Dit nu is onlangs geschied en VAN DER VLOET herkende in de afbeelding van het kleine waterhoen in VAN OORT's „De Vogels van Nederland”, beslist de door hem waargenomen vogel, doch merkte wederom op, dat deze geen groenachtige, zoals op de afbeelding staat, doch een geelachtige snavel had; men zou het desnoods citroengeel kunnen noemen, zeide hij.

Ik heb er toen de nieuwe NAUMANN (Bd. VII, p. 167, 1ste kolom) eens bijgehaald en geloof daardoor het raadsel te hebben opgelost. Daar immers staat ten aanzien van de snavelkleur van *parva* vermeld:

„Bei den Alten, *zumal im Frühjahr*, ist er dagegen schön *gelbgrün* „(dus met de nadruk op „gelb”), nach der Spitze zu und am *Unterschnabel grünlichgelb*, an der Wurzel und an den Mundwinkeln „lebhaft rot, der innere Rachen gelbrötlich. Im Tode und an *Ausgestopften* verwandelt sich alles in grünliche Harnfarbe, und von „dem Rot an der Wurzel bleibt nur eine schwache Spur zurück, „doch nicht immer; noch unansehnlicher wird er an jungen Vögeln”. Gelet op het vorenstaande, ben ik van oordeel, dat VAN DER VLOET beslist een oud ♂ van het kleine waterhoen (*Porzana parva*) heeft gezien. Dat hem in de korte ogenblikken, gedurende welke hij op alle delen van de vogel moest letten, de snavel als geel opviel, is, in aanmerking genomen wat NAUMANN zegt ten aanzien van de oude vogel in het voorjaar, aannemelijk. Ik ben dan ook overtuigd, dat het hier inderdaad een waarneming van *Porzana parva* ♂ ad. betreft.

Ik ben zelf onlangs naar Schinveld geweest, alwaar VAN DER VLOET mij nauwkeurig de plaats heeft aangewezen, alwaar hij het vogeltje heeft gezien. De karpervijvers zijn aldaar zeer diep en door dicht struikgewas omzoomd; er is in de buurt een natte weide, doch overigens zijn ze gelegen te midden van dennebossen. Als broedterrein voor *parva* komen ze mij, bij afwezigheid van een dicht plantendek op het water, niet geschikt voor. De vogel is er dan ook wel alleen gedurende zijn trek terechtgekomen. Hij is trouwens aldaar sindsdien niet meer waargenomen ofschoon VAN DER VLOET herhaalde malen ter plaatse is geweest.

Het is wel merkwaardig, dat in hetzelfde jaar, dat de soort te Schinveld werd waargenomen, het broeden in de Vechtplassen werd vastgesteld (cf. *Ardea*, 40, 1952, pp. 80—83).

De soort is nieuw voor de avifauna van Limburg.

Valkenburg-Houthem, 12 Mei 1954.

P. HENS.

Summary of Short Notes

1. A swarm of Starlings (*Sturnus vulgaris*) causes thick tree-branches to break off.

A swarm of at rough estimate 20—30 thousand of Starlings, staying the night of 16/17 March 1954 in a town-garden in Delft, Netherlands, caused tens of parkly thick tree-branches, some even 10—15 cm in diameter (no rotten wood) to break off. See the photo on p. 61.

2. First supplement on „*Cuculus canorus*: the distribution in the Netherlands” (see *Limosa*, 26, p. 1—20).

A. The Bearded Tit (*Panurus biarmicus*) new fosterer for the Netherlands.

On the 11th of June 1938 a nest of the Bearded Tit was found in the Province of Friesland, containing 4 eggs of the Tit and 1 of the Cuckoo (measurements: 21×15.5 mm; weight: 196 mg). The egg is in the collection of the Frisian Museum of Natural History in Leeuwarden.

B. New data on the eggs of the Cuckoo.

Blue eggs:

Zeist, Prov. of Utrecht; fosterer: *Phoenicurus phoenicurus*: June 1927 : 1.
Wageningen, Prov. of Guelderland; fosterer: *Phylloscopus sibilatrix*: May 1921 : 1; fosterer: *Phoen. phoenicurus*: 10-VI-22, 2 (the first egg on 8-VI); 22-VI-22, 1; 20-VI-24, 1.

3. Weasel (*Mustela nivalis*) as a prey of the Little Owl (*Athene noctua*).

In Stein, Prov. of Limburg, Netherlands an adult specimen of the Weasel was found in the nest of a Little Owl. This mammal very seldom has been mentioned as a prey of this Owl.

4. Little Crake (*Porzana parva*) in the Province of Limburg.

On the 13th of April 1951 a specimen of the Little Crake was seen in the Southern part of the Province of Limburg. This is the first record of this Crake for Limburg.

Necrologie

Pastor i.R. Dr med. h.c. Otto KLEINSCHMIDT
1870—1954.

Op 25 Maart 1954 overleed te Lutherstadt-Wittenberg Pastor i.R. Dr med. h.c. Konrad Ernst Adolf Otto KLEINSCHMIDT, in de ouderdom van 83 jaren. Met hem is wederom een der nog weinige in leven zijnde ornithologen van de oude garde heengegaan, die de grote ontplooiing der ornithologie op het einde der vorige en het begin van deze eeuw stimuleerden en bovendien een originele, uiterst veelzijdige figuur, die niet dan wel moeilijk is te vervangen. KLEINSCHMIDT werd 13 December 1870 op het z.g. „Kornsand” bij Geinsheim (Rhein-Hessen) aan de Rijn geboren, alwaar zijn vader fabrieksdirecteur was.

Vanaf zijn prilste jeugd had de natuurlijke historie, zeer in het bijzonder de vogelwereld, zijn vurige belangstelling. Reeds als achtjarige knaap begon hij met de aanleg van een vogelverzameling!